

Vaccinationsfrekvens mot mässling

Massimmunitet saknas i hälften av kommunerna

Allt färre föräldrar låter vaccinera sina barn mot mässling. I hälften av landets kommuner ligger vaccinationsfrekvensen under den kritiska 90-procentsgränsen för massimmunitet. Dessutom finns risken att läkare inte längre känner igen mässlingen.

II – Läkare bör tänka på att mässlingen finns, barn som har feber och hosta och utslag kan ha mässlingen, och de ska skickas till barnsjukhus! Det säger Johan Giesecke, statsepidemiolog och chef för avdelningen för epidemiologi på Smittskyddsinstitutet (SMI).

Mässling är en mycket allvarlig barnsjukdom vars följsjukdomar kan leda till döden även för barn i länder med väl fungerande sjukvård. Enligt WHO dör ungefär en miljon barn varje år i mässlingen. Förra året rapporterades endast en handfull mässlingsfall i Sverige. Långt ifrån alla svenska läkare har sett mässling i verkligheten, då utbrotten under slutet av 1900-talet varit mycket få. Risken finns att symtomen tolkas som t ex en allergisk reaktion. Men efter en nedgång i vaccinationsfrekvensen kan nu svenska läkare komma att konfronteras med mässling igen.

1982 infördes allmän vaccination med kombinerat vaccin mot mässling, påssjuka och röda hund (MPR) i två doser, en vid 18 månaders ålder och en vid tolv år. 1984 var vaccinationsfrekvensen bland tvååringar i Sverige över 90 procent, den nivå som enligt WHO krävs för att uppnå massimmunitet. Frekvensen fortsatte att öka fram till 1997 då ett riksgenomsnitt på 96,8 procent vaccinerade tvååringar rapporterades. Därefter

har andelen vaccinerade barn sjunkit. Läkartidningen har tagit del av siffror för vaccinationsfrekvensen bland förra årets 2-åringar från 124 kommuner i 13 län. Av dem har bara hälften en vaccinationsfrekvens över 90 procent. Lägst ligger Dorotea (61,5 procent), Sorsele (65,4 procent) och Trosa (67,9). Men Johan Giesecke tycker ändå att man kan se det hela ur ett nationellt perspektiv.

– Det är klart att de kan få mässlingutbrott i de här kommunerna. Men om barnen i kommunerna runt omkring är välvaccinerade är ändå risken liten för stora utbrott över hela landet, säger han.

– Men om vi sjunker ner på en total täckning under 90 procent i hela Sverige, då ökar risken för en verklig spridning av sjukdomen.

Larmrapporter om biverkningar

Under senare år har larmrapporter om allvarliga biverkningar av mässlingsvaccination förekommit i medierna. Främst har det gällt autism och kronisk tarmsjukdom men också kramper och epilepsi. Många föräldrar har utifrån sådana uppgifter valt att riskera att barnet insjuknar i mässlingen istället.

– Problemet med ett framgångsrikt vaccinationsprogram är att biverkningar till slut är det enda man ser av sjukdomen, säger Johan Giesecke, som dock inte ger mycket för rönen om ökad risk för autism eller kroniska tarmsjukdomar. Däremot bekräftar han att ganska många barn blir sjuka ett par dagar efter mässlingsvaccination med feber och kanske klåda vid stickstället.

Per Möllborg som är barnhälsovårdsöverläkare i norra Bohuslän tror att nedgången i vaccinationsfrekvens vid 2 års

Andelen tvååringar vaccinerade mot mässlingen har sjunkit, men kommer sannolikt att öka igen efter några mässlingsutbrott, tror Johan Giesecke på SMI. Här får i alla fall lilla Lova en spruta.

ålder också kan bero på att en del föräldrar vill vänta med vaccinationen. I norra Bohuslän ingår sju kommuner och endast en av dem ligger över 90 procent.

– Vi har dörren öppen och de är välkomna något halvår senare även om det inte är vad vi rekommenderar, säger Per Möllborg.

Han funderar även på om vakanser bland läkarna på vårdcentralerna skulle kunna vara en delförklaring till den dåliga vaccinationsfrekvensen.

– Att ta ett snack med en otrygg förälder tar tid, och det måste få ta tid!

Varken Per Möllborg eller Johan Giesecke tror att småbarnsföräldrar förstår hur farligt mässling är. Johan Giesecke vill poängtera att svenska folket fortfarande är välvaccinerat – men också att det är betydligt viktigare nu än för fem år sedan att se till att barnen blir vaccinerade. Det finns också barn med immunbristsjukdomar som man undviker att vaccinera. Om man vill hjälpa till att skydda de barnen ska man vaccinera sitt eget barn.

– Men jag tror att det som biter bäst är om föräldrar inser att risken för deras barn att exponeras för mässling håller på att öka nu, säger Johan Giesecke.

Sara Hedbäck

sara.hedback@lakartidningen.se

Läs även den Medicinska kommentaren »Rädsla för biverkningar hotar vaccinationsprogrammen« sidan 1784 och »Populationsstudie visar inget samband mellan MPR-vaccination och autism« under Nya rön på sidorna 1832–33 i detta nummer.

Vädjan om säkerhet för sjukvårdspersonal i Mellanöstern

II WMA, World Medical Association, vädjar till alla parter i Mellanösternkonflikten om ovillkorlig säkerhet för medicinsk personal.

»Läkare och sjukvårdspersonal måste kunna ta hand om sjuka och skadade oavsett deras ras, religion, nationalitet, politisk tillhörighet eller kön.« skriver WMA i en vädjan, undertecknad av or-

ganisationens generalsekreterare den 10 april.

WMA poängterar också att människor även under krig får helt vanliga sjukdomar och det måste finnas möjlighet till vård och behandling av dem.

WMA ska också ta upp frågan vid årets FN-kommission för mänskliga rättigheter senare i april. (LT)